

Aan het algemeen bestuur

bezoekadres Dokter Van Deenweg 186
postadres Postbus 60
8000 AB Zwolle
telefoon 088 - 233 12 00
internet wdodelta.nl
bank Nederlandse Waterschapsbank Den Haag
IBAN NL66NWAB0636756882
BIC NWABNL2G
KvK 6420 8338

datum 11 september 2024 ons kenmerk Z/24/063357-268203
portefeuillehouder N. Koks
onderwerp Meten van zeer zorgwekkende stoffen

Geacht bestuur,

In de AB-vergadering van 25 juni 2024 heeft de Partij van de Dieren gevraagd of WDODelta ook zelf metingen verricht aan ZZS en waarom dit wel of niet het geval is. In het kort is het antwoord dat WDODelta zowel op routinematige als op projectmatige basis ZZS stoffen meet, niet sec vanuit ZZS-beleid maar als onderdeel van het KRW-stoffenbeleid. Dit onderscheid wordt hieronder nader technisch toegelicht. Mochten er vragen resteren dan kunnen deze wellicht behandeld worden op de Deltabijeenkomst op 1 oktober 2024 over het monitoren en meten van waterkwaliteit.

ZZS-beleid

Het nationale ZZS beleid richt zich op het voorkomen dan wel minimaliseren van emissies van ZZS naar lucht, water en bodem (zie figuur en de weblink hieronder). Het richt zich daarmee primair tot bedrijven die periodiek vermijding- en reductieprogramma's voor ZZS moeten opstellen. Voor de waterbeheerders richt het ZZS beleid zich met name op de vergunningverlening van lozingen waarbij voor ZZS een scherper regime wordt gehanteerd. Het RIVM houdt hiervoor een dynamische lijst bij met ZZS-stoffen. Per 29 januari 2024 zijn er ruim 2.500 stoffen/stofgroepen als ZZS aangewezen en 350 stoffen als potentiële ZZS.

Bron: [Zeer Zorgwekkende Stoffen | Risico's van stoffen \(rivm.nl\)](#)

Routinematig meetnet WDODelta

Ons routinematige meetnet is gebaseerd op het Europese KRW-stoffenbeleid wat zich (vanuit de immisiekant) richt op het bereiken en behouden van de goede chemische toestand van het water. Het gaat dan specifiek om stoffen die een risico vormen voor het compartiment water. Een deel van de stoffen is door Europa aangewezen en genormeerd (de Prioritaire Stoffen) en een deel door de individuele lidstaten (de Specifiek Verontreinigende Stoffen).

Meetinspanning

Een aantal stoffen wordt maandelijks gemeten in meerdere (PAK) of in alle (metalen) KRW-waterlichamen. Een deel van de PAK en metalen zijn door het rijk aangemerkt als ZZS. Veel van de overige KRW-stoffen komen niet aantoonbaar voor in oppervlaktewater. Voor deze stoffen kan ter controle worden volstaan met een meting eens in de zes jaar op representatieve locaties per deelstroomgebied.

In de Vecht wordt er vanwege de drinkwaterwinning Vechterweerd, in nauwe samenwerking met provincie en Vitens, maandelijks gemeten op een breed pakket met vooral drinkwaterrelevante stoffen.

Veel van deze stoffen betreffen ook ZZS maar de analysepakketten worden niet sec op het label 'ZZS' ingericht. Dit komt omdat ZZS-stoffen bijvoorbeeld niet (in normoverschrijdende gehalten) in oppervlaktewater worden verwacht, er geen normen of risicogrenswaarden voor beschikbaar zijn, er geen analysetechnieken voor beschikbaar zijn of omdat de analysekosten onevenredig hoog¹ zijn.

Projectmatig onderzoek WDODelta

In 2017 is op een aantal representatieve punten een inventarisatie uitgevoerd naar het voorkomen van opkomende stoffen in ons beheergebied. Hierbij is op een zeer breed pakket met ca. 450 (opkomende) stoffen gemeten. In 2020 heeft Witteveen en Bos voor deze meetpunten een overzicht opgesteld van alle beschikbare meetgegevens aan reguliere en opkomende stoffen (AB 15/12/2020, bijgevoegd). Over het totale beheergebied beschouwd is ruim minder dan de helft van het totaal aantal verschillende stoffen dat is geanalyseerd boven de detectiegrens aangetroffen. Op de meeste individuele meetpunten gaat het grofweg om een kwart van de verschillende stoffen dat er is geanalyseerd. In hoeverre deze stoffen een probleem voor de ecologische waterkwaliteit vormen blijft vaak onduidelijk omdat voor de meeste stoffen geen normen of risicogrenswaarden beschikbaar zijn. Om deze reden voert WDODelta periodiek onderzoek uit naar de toxiciteit van het totale mengsel aan (on)bekende stoffen. Ook dit jaar worden er met weefseltesten (bioassays) verschillende typen aan toxische druk in beeld gebracht, o.a. nabij RWZI's. (STOWA sleutelfactor toxiciteit [SFT2](#)). Om de gemeten effecten te helpen verklaren worden de monsters ook op een zo breed mogelijk pakket aan stoffen geanalyseerd. Het Algemeen bestuur wordt later geïnformeerd over de resultaten van dit nog lopende onderzoek.

Heeft het toegevoegde waarde om sec op ZZS te gaan meten in oppervlaktewater?

Zoals hiervoor aangegeven worden er al veel ZZS als 'bijvangst' meegenomen in het waterkwaliteitsonderzoek. Voor het beëindigen of verminderen van ZZS-emissies is het echter niet noodzakelijk om aan te tonen dat een ZZS (al) daadwerkelijk in oppervlaktewater voorkomt. Het feit dat een stof als ZZS is aangemerkt geeft op zichzelf al een verplichting om de emissie ervan te reduceren.

Heeft het dan nog zin om doelgericht op meer ZZS in water te gaan meten?

Doelgericht meten op ZZS ligt allerm minst eenvoudig omdat het gaat om vele honderden tot duizenden stoffen en het vaak onbekend is welke ZZS je op welk moment op welke locatie in aantoonbare gehalten in water mag verwachten. Ook ontbreekt het voor veel ZZS nog aan geschikte analysetechnieken. Het kan dan doelmatiger zijn om de emissies van ZZS aan de bronkant te inventariseren. Omgekeerd, indien er een ZZS in water wordt aangetroffen kunnen extra metingen soms helpen om een onbekende bron te identificeren.

¹ De kosten voor een brede combinatie van standaardanalysepakketten van Aqualysis bedragen ca. € 4.000 per meting (excl. gegevensverwerking en rapportage). De kosten voor het meten van andere ZZS-stoffen, die (nog) niet in de standaard analyseslijnen zijn opgenomen, zouden naar verwachting een veelvoud hiervan bedragen.

Tot slot,

De Provinciale Staten van Overijssel heeft 26 juni 2024 een motie aangenomen *die GS o.a. oproept om gezamenlijk met waterschappen, gemeenten en marktpartijen te onderzoeken of het watermonitoringsnetwerk voldoende is om de waterkwaliteit en de mogelijke bronnen van vervuiling in beeld te krijgen. En indien dit niet het geval is, ervoor te zorgen dat benodigde aanvullende metingen worden gedaan. Dit mede vanuit de overweging dat ook lokale metingen, mits NEN gecertificeerd, van belang kunnen zijn om bronnen aan te wijzen c.q. uit te sluiten. In deze motie wordt ook benoemd dat er steeds meer zeer zorgwekkende stoffen in het water terechtkomen. Wij verwachten dat deze oproep later dit jaar onder regie van de provincie een vervolg zal krijgen en dat daarbij ook de voors en tegens van het gericht op ZZS meten hierbij in een bredere context kunnen worden afgewogen.*

Het dagelijks bestuur van het
Waterschap Drents Overijsselse Delta

de secretaris-directeur

de dijkgraaf

Bijlage:

Rapport Duiding opkomende stoffen in oppervlaktewater WDOD (Witteveen en Bos, 16 januari 2020)